

Namazı namaz eden rükünler

Şakir bey: “Namazda rükün ne demektir? Tadil-i erkânın hükmü nedir? Uyulmaması namazı ifsad eder mi? Bu durumda sehiv secdesi yapmanın hükmü nedir?”

Namazın altısı namaz dışında, altısı da namaz içinde olmak üzere on iki farzı bulunmaktadır. Bu farzlardan namazın içinde olanlara aynı zamanda “rükün” de denmektedir. Yani namazın, üzerine bina edildiği ana çatı demektir. Bir bina düşünün; temel, sütun ve direkleri sağlamsa bina sağlamdır; çürükse bina da çürüktür ve her an yıkılmaya hazırdır. Namazın farz olan rükünlerini binanın üzerine kurulduğu ana sütunlara benzetirsek; bu rükünlerin sağlam olması, namazın da sıhhatinin şartlarından birisidir. Birisinin fesada uğraması ise namazın sıhhatine engeldir; namaz sahih olmaz. Meselâ namazda iftitah tekbiri, kıyam, kıraat, rüku, secde ve teşehhüt miktarı oturmak farz olduğundan, bunların birinin eksik olması halinde namaz sahîh olmaz. Bu rükünlerden birisi unutulmuş olsa özürsüz olarak yapılmamış olduğu sonradan anlaşılrsa, namazı iade etmek gerekir. Bunlardan birisini imamın da yapmadığı anlaşılırsa, yine namazın iadesi şarttır.

Namazda tadil-i erkân, rükünleri rükün yapan temel davranışlar demektir. Tadil-i erkân Şafiî ve Malikî Mezhepleri ile Hanefî mezhebinden İmam-ı Ebû Yusuf’a göre farzdır. İmam-ı Azam ile İmam-ı Muhammed’e göre ise vaciptir. Denizli hapsinde hapisane şartlarında namazı tadil-i erkân üzere kılan Nur Talebelerinin mahpuslar içinde hal ve fiil dilleriyle önemli bir irşad ve ders olduğunu ifade eden 1 Bediüzzaman, namazda tadil-i erkânın Nur Talebeliğinin önemli bir rüknü olduğunu bildiriyor: “Şu kısa tarîkin evradı, ittibâ-ı sünnettir; ferâizi işlemek, kebâiri terk etmektir. Ve bilhassa, namazı tadil-i erkân ile kılmak, namazın arkasındaki tesbihâtı yapmaktır.” 2

Bu durumda tadil-i erkânı da namazın ana çatısı içinde düşünmeli ve namazda tadil-i erkân’a riayet etmelidir. Meselâ; kıyamda dimdik durmak, rükûda sırtın dümdüz olması ve en az bir defa “sübhan rabbiye’l-azîm” diyecek kadar beklemek, rükûdan kalktıktan sonra belini iyice doğrultmak ve burada “sübhanallah” diyecek kadar beklemek, secdede en az bir kere “sübhan rabbiy’el a’lâ” diyecek kadar beklemek, secdede alınla beraber burnu da yere koymak, iki secdeyi birbiri ardınca yapmak, iki

secde arasında “sübhanallah” diyecek kadar beklemek tadil-i erkândandır.

Ebû Hüreyre (ra) rivâyet ediyor: Allah Resûlü (asm) mescitte iken bir adam geldi ve namaz kıldı. Peygamber Efendimiz (asm), adama: “Dön ve namazını tekrar kıl; sen namaz kılmış sayılmadın!” buyurdu. Adam namazını yeniden kıldı. Allah Resûlü (asm) daha sonra namazı şöyle anlattı: “Namaza durduğunda tekbir al. Sonra Kur’an’dan Ümmü’l-Kur’ân’ı (Fatihâ’yı) ve sana kolay geleni oku. Sonra mutmain oluncaya kadar rükû yap. Sonra rükûdan dimdik oluncaya kadar kalk. Sonra secdeye var. Mutmain oluncaya kadar secdede kal. Sonra doğruluncaya kadar kalk. Bundan sonra bütün namazlarında böyle yap.” 3

Peygamber Efendimiz (asm): “Namazdan çalanlar hırsızlık bakımından insanların kötüsüdür” buyurmuştu.

Ashab-ı Kiram; “Ya Resûlallah, insan namazdan nasıl çalar?” diye sorunca, Allah Resulü (asm):

“Namazda rükû ve secdeyi tam olarak yapmazsa namazdan çalmış olur!” buyurmuştur.4

Bir başka hadislerinde ise Allah Resulü (asm):

“Allah Teâlâ beş vakit namazı farz kılmıştır. Kim abdestini güzelce alır; vaktinde namazını kılar; namazını huşu ile kılar, rükû ve secdesini tam yaparsa, Allah’ın onu affedeceğine dair sözü vardır. Böyle yapmayanlar için Allah’ın sözü yoktur. Allah dilerse affeder, dilerse azap eder.” 5 Buyurmuştur.

Görüldüğü gibi namazı tam ve eksiksiz kılmak, Allah’ın rızasına vesile olması açısından önemli bir farizadır. Şu halde rükünlere riayet etmek ve tadil-i erkân üzere kılmak, namazın “tam” ve “kâmil” olması için önemli birer kilometre taşı mesabesindedir. Tadil-i erkâna bilerek riayet edilmediği takdirde, bu, namazın bozulmasına sebep teşkil eder. Unutarak riayet edilmez ise, “vacip” diyenlere göre sehiv secdesi kurtarmakla beraber; “farz” diyenlere göre namaz yine bozulmaktadır. İmam tadil-i erkâna riayet etmemiş ise, namazın mühim rükünlerinde arızalar meydana gelmiş demektir, en azından sehiv secdesi gerekir. Bu da yapılmazsa namaz eksik kılınmış demektir.

Tadil-i erkâna bilerek riayet etmemekten kaçınmalıdır. Sehven riayet edilmediğinde ise sehiv secdesi yapılmalıdır. Bu durumda sehiv secdesi yapmak vaciptir.

DUA

Ey Mabud-ı Bilhak! Ubudiyetimizi kemale erdir! Kulluğumuzu tamama erdir! Kusurlarımızı bağışla! Namazımızı tadil-i erkâna ulaştır! Rükünlerimizde ihlâsı

müeyesser kıl! Hükümlerimizden hikmeti kaldırma! Ruhumuzu İnsaniyet-i Kübra sırrına ulaştır! Din-i Mübinini anlamayı ve yaşamayı bize pahalı kılma! Âmin!

Dipnotlar:

1. Şuâlar, s. 272.
2. Sözler, s. 438; Mektubat, s. 442;
3. Müslim, Salât, 45.
4. Müsned, 3/56.
5. Ebû Davud, Salat, 8.